

Krajská nemocnice Liberec, a.s.
nemocnice Liberec nemocnice Turnov

Konec **rudého** prezidenta aneb

diferenciální diagnostika a léčba šokového stavu
před 66 lety - kasuistika

Martin Ponikelský, ARO KN Liberec

11.3. 1953 přílet Klementa Gottwalda (KG) z Moskvy

- „Mám moc práce, rychle ze mě tu chřipku vyžeňte.“
- vrací se z Moskvy z pohřbu J.V.Stalina, kam odcestoval 8.3. 1953
- zde již obtíže – prochládl, otekly mu nohy
  - je hospitalizován v Moskvě, je mu podán PNC inj. , nedoporučen odlet
  - přes varování lékařů chvatně odletá
- let trval cca 5,5 hod. , letěli ve výšce 2700 m
- po příletu se cítí slabý, s bolestí levého ramene

Tak začíná poslední dějství života KG, který tak neblahým způsobem ovlivnil naše dějiny

Uvrhl nás na 41 let do totalitního režimu s politickými procesy a justičními vraždami, s omezením svobody a celkovou morální devastací národa, s jejíž následky se potýkáme dosud.

Kdo byl KG

- nar. 1896 jako nemanželské dítě
- vyučil se truhlářem ve Vídni
- 1915- 1918 v rakousko-uherské armádě – 1918 desertoval
- 1918-1920 v čs. armádě
- do r. 1921 – **rok pracoval** - poté již jenom jako funkcionář KSČ
- 20.letech působil na Slovensku
- 1926-1929 – působí v pražském sekretariátu KSČ
  - intrikaří ve prospěch promoskevského směřování strany
  - získá místo jako činovník Kominterny
- **puč v rámci KSČ** – spolu s tzv. „karlínskými kluky“
  - Slánský, Dolanský, Guttman, Kopecký, Šverma
  - na protest proti puči odcházejí Seifert, Majerová, Vančura, Neumann

- **1929** – poslanec Národního shromáždění
  - získal křeslo přes značný propad KSČ ve výsledku voleb
  - **12/1929 první projev**

„A my se chodíme do Moskvy učit, víte co? My se od ruských bolševiků do Moskvy chodíme učit, jak vám zakroutit krk. A vy víte, že ruští bolševici jsou v tom mistry!“

- opakované trestní oznámení za výroky
  - 1932 „Ať žije sovětské Československo“
  - 1934 jeho volební heslo „Ne Masaryk, ale Lenin“

- **1934 -35** – se skrývá v Moskvě
- – 1.exil v Moskvě

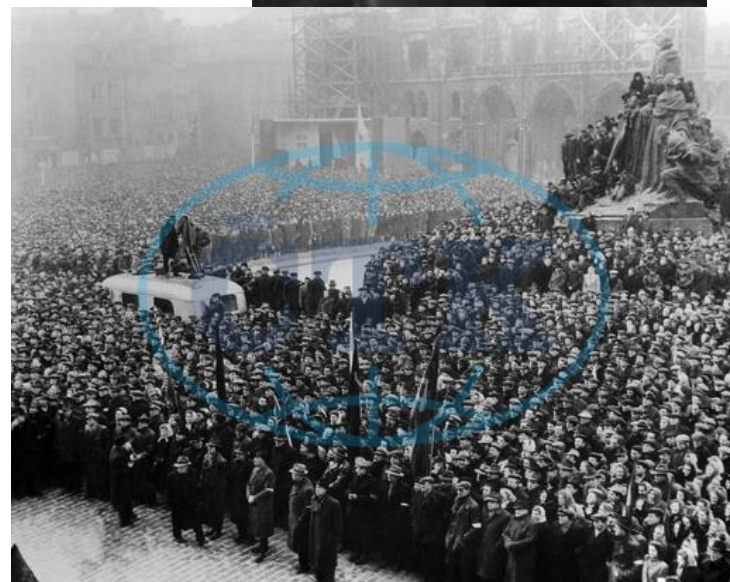
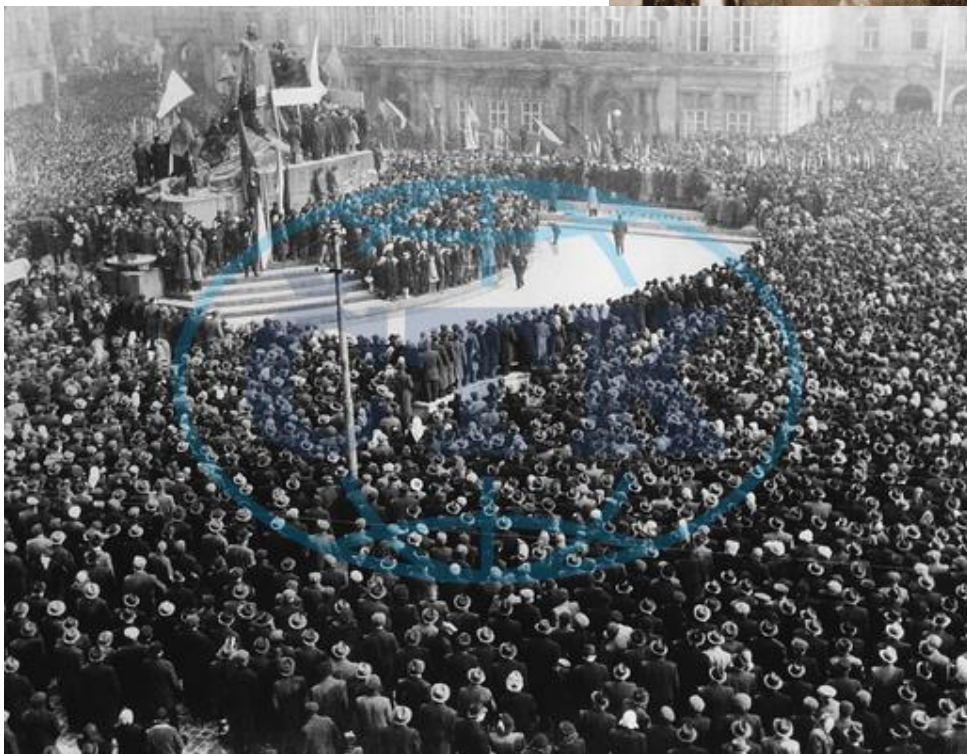
- **1938** – 2.exil v Moskvě po Mnichovské dohodě
  - hotel Luxor
  - strach ze zatčení
- **1946** – volby – KSČ se 40% vítěz voleb
  - KG předseda vlády

Únor 1948 - KSČ posiluje moc

- ❑ obsazování klíčových míst ve státní správě
- ❑ odvolání 8 nekomunistických velitelů policie
- ❑ **20.2.** – demise 12 nekomunistických ministrů

21.2. – komunistická demonstrace (Staroměstské nám.)

- **23.2.**

- obsazení sekretariátů demokratických politických stran
- vyzbrojování Lidových milicí

- **24.2.** - generální stávka

- **25.2.** - prezident Beneš přijímá demisi

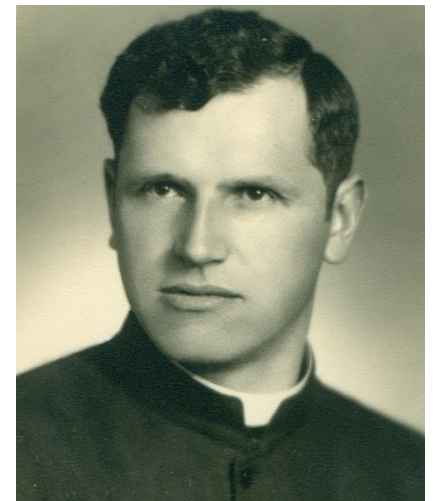

- volby květen 1948 zcela v režii KSČ
- prezident dr. E. Beneš
  - 6/1948 abdikuje
- KG se stává prezidentem 14.6.1948

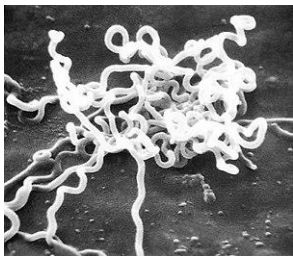

- politické procesy - popraveno 248 osob
  - 200 tis. uvězněno (4.5 tis. nepřežilo)

Zdravotní obtíže KG

- silný kuřák a alkoholik
- abusus se zhoršuje za pobytu v Moskvě
- **1944 prodělá IM (za pobytu v Moskvě)**
  - během hospitalizace zjištěna syfilis
  - nakazil se během 1.světové války
- **1945 CMP s hemiparézou**
  - přeléčen PNC a nově zjištěno aneurysma aorty a a. pulmonalis
- **1945** osobní lékař L. Haas navrhuje odvolat KG ze zdravotních důvodů
- **1946** nahrazen neuropsychiatrem prof. Vl. Haškovicem (R.Slánský)

Syfilis

- treponema pallidum – spirocheta
- přenos , inkubační doba okolo 20 dní
- patogeneze
  - poškození kapilár, imunokomplexy, specifický zánět
- stadia
  - I. ulcus durum (šankr), lymfadenitis
  - II. exantém ,enantém, alopecia (do 2 let od infekce)
  - III. orgánové, cévní postižení, CNS (za 10-30 let)
    - gummata (15%)
    - **endarteritis 10% - aorta a koronární cévy, CMP**
    - neurosyfilis – meningitis 7%
      - tabes dorsalis – atrofie zadních kořenů, hlavových nervů - ataxie, slepota, hluchota
      - progresivní paralýza – demence

Zdravotní obtíže KG

- silný kuřák a holduje alkoholu
- abusus se zhoršuje za pobytu v Moskvě
  - posluhovačka vyměňuje potravinové lístky za alkohol
- **1944 prodělá IM (za pobytu v Moskvě)**
  - během hospitalizace zjištěna syfilis
  - nakazil se během 1.světové války
- **1945 CMP s hemiparézou**
  - přeléčen PNC a nově zjištěno aneurysma aorty a a. pulmonalis
- **1945** osobní lékař L. Haas navrhuje odvolat KG ze zdravotních důvodů
- **1946** nahrazen neuropsychiatrem prof. Vl. Haškovicem (R.Slánský)

- **1947** – komplexně vyšetřen – prognóza 2 let života
  - nemoc KG – **státní tajemství**
  - **Haškovec** je odvolán v r. 1951 na podzim 1952 zatčen a obviněn ze „spiknutí“ s cílem odstranit KG
    - odsouzen k 6 letům ztráty osobní svobody, občanských práv a poloviny majetku. „ O prezidenta špatně pečoval, nedokázal jej uchránit před nezdravou životosprávou a rovněž prý nevyužíval konziliárních služeb sovětských lékařů.“
  - v SSSR probíhá čistka tzv. „sionistického spiknutí lékařů“
- **KG abusus alkoholu**
  - používá jako prostředek proti paranoi (strach z odposlechů, NKVD, Stalina)
  - četná svědectví o dyskoordinaci pohybů a řeči na veřejnosti
  - *nepublikova(tel)ný* projev z května 1947 (archiv ČRO)

zcela v rukou A. Čepičky - za pomoci alkoholu buduje vliv

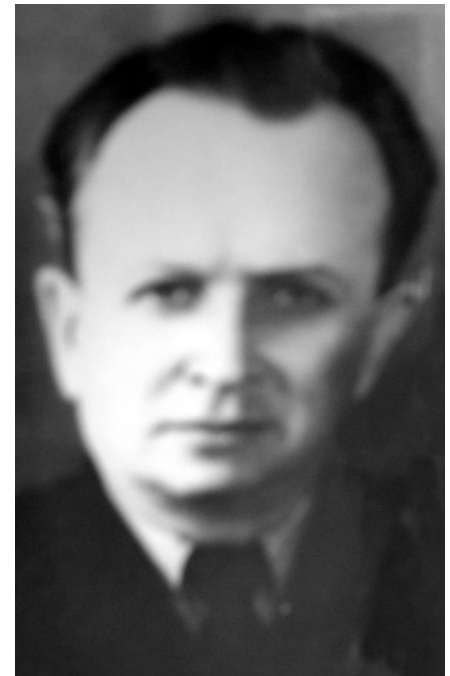
Za lahev vodky podepsal prezident Gottwald cokoliv, zjistil historik

25. února 2009 10:02

Sovětský tlak a strach ze Stalina přivedl komunistického prezidenta Klementa Gottwalda k naprosté závislosti na alkoholu. Když potřeboval ministr obrany Alexej Čepička k ožehavému rozhodnutí jeho podpis, bral s sebou pokaždé lahev koňaku či vodky.

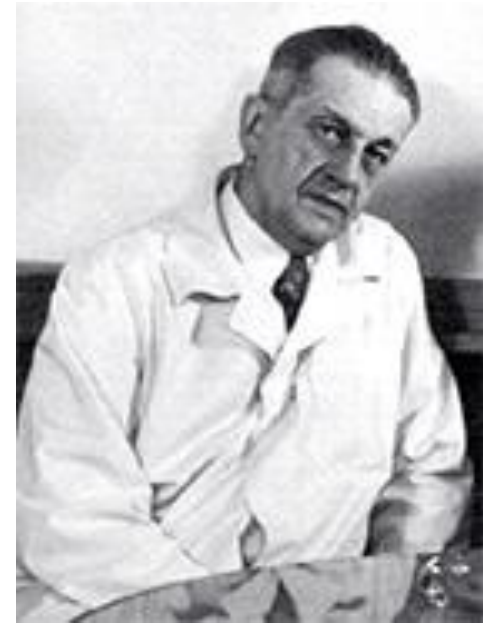

- **1951** péči přebírají sovětští lékaři
  - prof. A. Markov
  - příležitostně prim Karpíšek (SANOPZ)
    - doprovází KG do Moskvy na Stalinův pohřeb
- **1952** – prodělal KG pleuropneumonii
  - ATB + punkce hrudníku
  - prof. Markov

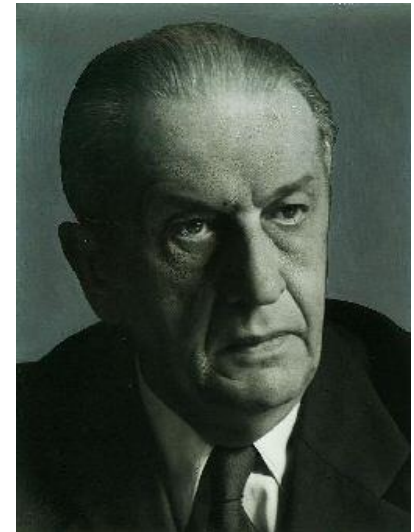

prof. MUDr. Josef Charvát

1897-1984

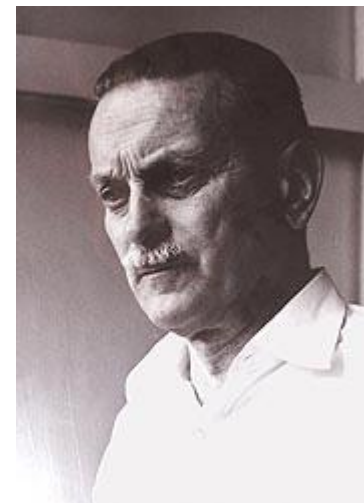
- český internista a endokrinolog
  - stál u zrodu čs. endokrinologie
  - přednosta III. interní kliniky
  - zavedl léčbu inzulínem
  - zabýval se neurohumorálním řízením, stresem
  - místostarosta Svazu skautů a skautek ČSR
  - člen zednářské lože č. 1 „Národ“
  - 1939 vězněn v Dachau, Buchenwald
    - propuštěn díky Albertu Göringovi
- díky pamětem – můžeme poodhalit „poslední dějství života KG“

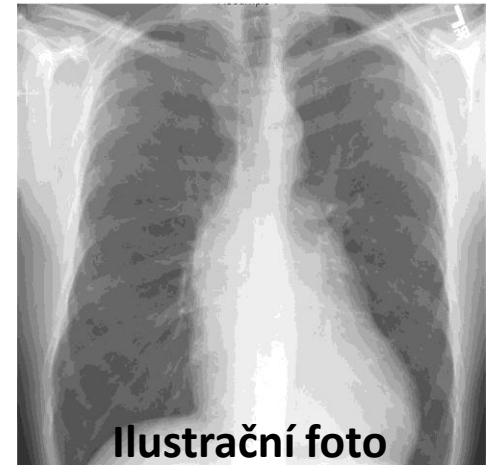
12.3.1953

- kolem poledne měl KG nevolnost
- přítomni dr. Karpíšek a dr. Závodný (Státní sanatorium)
- pro poslechový nález a anamnézu
  - předpoklad levostranné chřipkové pneumonie
  - povolali prof. J. Procházku (pediatr a infektolog – Bulovka)
  - podali 1,7mil. j. PNC a povolali prof. V. Jonáše (Vinohrady)
- 20:30 je volán prof. Charvát na Pražský hrad
  - zasedá Politbyro, A. Čepička
- Konzilium rekapitulace událostí z minulých dní
  - požadavek prof. Charváta na dokumentaci
    - odpověď A. Čepičky – něco je v trezoru, ale t.č. není dostupná
- status present KG - subj. se cítil dobře, odmítal pobyt na lůžku
  - oslabené dýchání, diskrétní trubice, zkrácený poklep nad levou plicí
  - TK 120/80 TF 100/min., DF 16/min., TT 37,7 otok obličeje, zv. játra
  - závěr : dg.(z rozpaků) ***pneumonie s převahou exudace***

13.3.1953

- 6:30 na WC náhle u KG oběhový kolaps
- Charvát, Jonáš, Karpíšek, Závodný, Obrdová, Špaček
- cyanoza, pot, slabý puls
  - nález více pleuritický a exudativní
  - analeptika, kyslík
  - je povolán z Moskvy prof. Markov
- 9:00 přináší A.Čepička z trezoru RTG
  - vřetenovité aneur. hrudní Ao, kulovité aneur. levé pulmonalis
- příchod prof. Markova
  - porovnání RTG a EKG provedené v Moskvě a nyní
  - prodloužené PQ a obraz difuzní leze myokardu
  - závěr : ***periferní kolaps cévní z toxické pneumonie***

- spor v konziliu o příčinu šokového stavu
  - provedení punkce levého hrudníku – tmavá krev
  - **závěr: ruptura aneurysmatu**
- Markov telefonicky konzultuje prof. Bakuleva
  - „**ihned operovat a šít aneurysma**“
  - odlétá do Prahy speciálním letadlem
  - prof. Charvát **nesouhlasí**
    - „Neuměl jsem si představit, jak by vydržel otevření hrudníku, ale uměl jsem si představit, jak z něj vyletí ten hematom a ihned začne strašlivě krváčet“
- probíhají **přípravy k OP** na Pražském hradu
  - povolání chirurgové prof. A. Jirásek, prof. Diviš
  - je navážen materiál, technika, posílení el. sítě
  - u KG zajištěn žilní vstup, krevní skupina
- **stav** – oběhový kolaps, á 20 min. analeptika

- **sympatol**
  - *p*-Synephrine
  - nepřímé sympatomimetikum

- **coramine** (nikethamid)
  - stimulans dýchání
  - používán jako antidotum při předávkování sedativy

- **kardiazol**
  - oběhové a dechové stimulans
  - antagonist GABA
  - může vyvolat anxieta, křeče

- **kofein**
- **kafrový olej**

Cardiazol

Patent. Ochr. slov.známka

Analeptikum pro krevní oběh a dýchání

při akutních poruchách oběhu a dýchání, kolapsu, infekčních nemocech, otravách, rušivých případech během narkosy.

Podkožně, nitrosvalově, nitrožilně: dle potřeby 1 ccm, případně každou ½ až 1 hodinu.

Povšechně centrální stimulans

při slabosti oběhové a vyčerpanosti různého původu.

Orálně: 3—4 krát denně 20 kapek nebo 1 tabletu.

Jako budivý prostředek při narkose a těžkých otravách

3-ccm-ampulky

Optimální dávka: 2 až 3 ccm nitrožilně (pomalu vstříkovati) a poté ihned 3 až 5 ccm nitrosvalově.

KNOLL A.-G., LUDWIGSHAFEN AM RHEIN.

14.3.1953

- 1:00 příchod prof. Bakuleva
- konzilium – ustoupeno od OP (ASA ?)
- 3:00 výslech na Politbyru
  - Bakulev loajální k lékařům - OP výkon nemožný
  - navrhuje provedení odlehčovací punkce se současnou transfuzí
- po přechodné stabilizaci prohloubení šokového stavu
  - pravděpodobně již zástava dýchání + křečový stav
  - na scéně se náhle objevuje mladý lékař – chránělec Čepičky s přístrojem na zevní stimulace freniků elektr. impulsy **?!**
  - požadavek na OP preparaci freniků ke „zlepšení“ účinnosti **?!**
- 11:00 na zásah prof. Charváta byly ukončeny léčebné intervence a byl konstatován exitus letalis

Dr. M. Obrdová

„To jsem ráda, že jsem obyčejným člověkem. Já budu umírat klidně, bez tohoto mučení.“

Prof. Charvát

„všichni jsme odsuzovali hyperaktivismus Rusů, který byl nesmyslný, protože předem ztracený a beznadějný, ale zřejmě na Východě nutný buď pro zachování tváře, nebo možná i vlastního života či svobody.“

Politika a medicína

- krom lékařů
  - politbyro (Zápotocký, Dolanský, Čepička)
  - sovětský velvyslanec a pravděpodobně agenti NKVD
- léčebné postupy se musely konzultovat s politiky
  - snaha zasahovat do léčby (A. Čepička, sovětský velvyslanec)
- lékaři museli vypracovat „protokoly o léčbě“
  - zkoumá StB a sekretariát KSČ
- prof. Charvát navrhuje vydávání bulletinů o průběhu NO
  - celkem 5
  - vycházejí v Rudém Právu

Závěr

- nelehký úkol pro lékaře
  - nedostatek informací
  - tlak politiků na „intenzivní“ byť marnou léčbu
- stav neřešitelný
  - první „úspěšná“ OP aneurysmatu aorty
    - 1955 Cooly a DeBakey – použití dočasného shuntu
    - 1956 konstrukce přístroje na mimotělní oběh
- zatajení pravé příčiny ruptury aneurysmatu
  - pitva v režii sovětských patologů

Zdroje :

FOTO + obrázky - Internet, **kopie článků novin RP** - Ústav pro českou literaturu AV ČR

Charvát J.: *Můj labyrint světa – Vzpomínky, zápisky z deníků*, Galén 2005

Beneš Vl. : *Účast českého neurochirurga při umírání Stalina a Gottwalda*, *Cesk Slov Neurol N* 2018
81/114(2): 283-239